

НАРОДНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ПІВДНЯ УКРАЇНИ: ТЕНДЦІЇ РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ПРОЦЕСІВ АКАДЕМІЗАЦІЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Шеремет Віта Василівна

здобувач вченого звання доктора філософії,
викладач кафедри музичного мистецтва
Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія
Київського національного університету
культури і мистецтва»

Народно-інструментальне мистецтво Півдня України у ХХІ столітті продовжує розвиватися шляхом академізації. Для розуміння тих процесів, що складають такий шлях для народно-інструментального мистецтва регіону, звернемося до поняття *академізації*.

Сучасний російський науковець Д.Варламов в своїх дослідженнях сутнісних понять сфери народно-інструментального мистецтва, таких як народність інструменту та академізація, зокрема у своїй статті «Теория и практика народного инструментализма: от понятий к действиям» зазначає, що народно-інструментальне мистецтво до сьогодні було міцне, як жанр в силу самої своєї багатofункціональності та різноманіття типів і форм діяльності та розвитку, тому збереження єдності виду сьогодні, є нагальним завданням усіх діячів народно-інструментального мистецтва [1-17]. Проте, це не означає, буквального повернення до фольклору, а означає пошук мови комунікації зі слухачем.

Дослідник зазначає, що шлях академізації народно-інструментального мистецтва прослідковується з моменту переходу народного інструменталізму від усної до нотної системи зберігання та передачі музичної інформації, після того було удосконалення інструментів, тембр яких, відповідав сучасній естетиці звукової парадигми (варіантів звукоідеалу – В.Ш) соціоетнічної спільноти і одночасно вимогам академічного мистецтва. Наступним етапом був перехід від діатонічного до темперованого хроматичного звукоряду, далі, рух академізації йшов шляхом утворення оригінального репертуару, що використовував форми і стилістику академічного мистецтва, і ще далі йшло розширення образних, інтонаційних, стилістичних сфер, поглиблення та ускладнення змісту і форм виконуваних творів, а згодом, – вихід в творчості за рамки вузького кола етномузичної реальності та концентрація на індивідуальному сприйнятті художника [2 - 82].

Д.Варламов вважає, що можна з достатньою мірою об'єктивності стверджувати, що академізація музичного мистецтва є плід дії і складова частина об'єктивного, соціального, історично зумовленого закону глобалізації, під яким мається на увазі закономірний процес інтеграції розрізнених (що диференціюються) соціокультурних явищ в уніфіковану систему

загальносвітового порядку. Тобто спільність даних процесів – в інтегративності, як результаті взаємодії тенденцій, що диференціюються: академізація створює універсальну мову музики, а глобалізація в культурі – універсальну культуру.

Однією з тенденцій культурної глобалізації стає асиміляція та уніфікація культурних цінностей [3 - 295]. Ці процеси можуть мати незворотній напрямок для збереження самобутності народно-інструментального мистецтва поліетнічного Півдня України, що генетично віддзеркалювало риси національних та інонаціональних традицій. Отже, першочерговим завданням для діячів народно-інструментального мистецтва всіляко запобігати процесам втрати самобутності жанру в культурних умовах регіону. Для цього, потрібна система взаємозв'язків на рівні фольклор – композитор – виконавець, в силу того, що тільки фольклорне джерело навіть перетворене за рахунок композиторських технік, спроможне зберегти цілісність жанру, про яку висловлюється Д.Варламов, і при цьому не повертаючись буквально у лоно фольклору, але маючи його як надійне джерело оновлення творчості.

Ще однією рисою глобалізації є стандартизація художніх смаків та творчих методів [3 - 295]. Тому передбачаючи можливість таких процесів, важливим для музикантів – народників (виконавців, композиторів) на сучасному етапі має бути прагнення свободи власного вияву в музичній творчості, але із опорою на класичні традиції та у невідривному зв'язку із українськими ціннісними орієнтирами та врахуванням особливостей музичної культури поліетнічного регіону в межах, якого формуються сучасні риси народно-інструментального мистецтва причорноморського регіону Півдня України та смаки музикантів та слухачів.

В цілому, оскільки в регіоні історично сформувалася особлива модель суспільно-історичного життя, яка передбачає діалог між музичними культурами та традиціями, то на перший план мають виходити задачі більш глибокого вивчення музичної етносфери краю та тих мелодико-інтонаційних парадигм, які зумовлені місцевими музичними традиціями.

Про необхідність розвитку міжкультурного діалогу на теренах краю, історія якого зумовила вікове спільне співмешкання представників різних народів, зауважує у своїх дослідженнях культурних традицій регіону О.Макаренко, і наголошує на тому, що використання композиторами в своїй творчості поліетнічного фольклору, та застосування різних технік його перетворення, це також своєрідний засіб міжнаціонального спілкування [4-16], в силу того, що будь яка робота над фольклорним зразком потребує його попереднього глибокого осмислення.

Сучасні процеси в галузі інструментально-виконавського мистецтва України, втілюються у пошуках сучасних засобів виразності, нових семантичних значень музичної мови та музичної інтонації як її основи, – співзвучних з одного боку із вимогами сучасного мистецтва, а з іншого боку зумовлених, необхідністю пошуків комунікації із слухачем, особливо в різнорідному соціокультурному середовищі, яким є Південь України.

Список літератури

1. Варламов Д. Теория и практика народного инструментализма: от понятий к действиям / Русские народные музыкальные инструменты в современной культуре России / Всероссийская научно-практическая конференция 30-31 января 2014 года, Санкт-Петербург.
2. Варламов Д.И. Академизация народного искусства и образования исполнителей на народннструментах. *Вестник ЧГАКИ №2 (38)* июнь 2014. С 79-84.
3. Лігус В. Еволюція українського академічного народно-інструментального виконавства ХХ – ХХІ століття: соціокультурний аспект. *Молодий вчений. Мистецтвознавство. № 10 (50), 2017. С.293-295*
4. Макаренко О.П. Музичний фольклор Півдня України: динаміка функціонування. Збірка вибр. наук. статей. Миколаїв. 2015. 195 с.